

Tithonia rotundifolia (Mexican Sunflower)

Classification-

Kingdom- Plantae

Division- Angiosperms

Class- Dicotyledonae

Order- Asterales

Family- Asteraceae

Genus- *Tithonia*

Species- *rotundifolia*

Habitat- Native to Mexico and Central America, it thrives in tropical and subtropical climates. In Punjab, it is commonly grown as an ornamental plant in gardens and along roadsides. Prefers full sunlight and well-drained soil.

Morphology- *Tithonia rotundifolia* is a fast-growing annual herb or subshrub that can reach 1.5 to 2.5 meters in height. The stem is erect, branched, and slightly hairy. Leaves are alternate, broad, ovate to triangular, and rough to touch. The plant produces large, daisy-like, bright orange to red flowers with a yellow center, blooming from summer to early fall. The fruit is a small, dry achene. Its vibrant blooms attract butterflies, bees, and hummingbirds.

Economic Importance-

Grown widely as an ornamental plant for vibrant color and pollinator attraction.

Used in landscaping for borders and background planting.

Flowers attract pollinators like butterflies and bees, aiding ecological balance.

टिथोनिया रोटुंडिफोलिया (मेक्सिकन सूरजमुखी)

वर्गीकरण-

जगत: पादप

विभाग : ऐंजियोस्पर्म

वर्ग : डाइकोटिलीडनी

क्रम - ऐस्टरेलीज़

कुल - ऐस्टरेसी

जाति - टिथोनिया

प्रजाति - रोटुंडिफोलिया

आवास (Habitat):

मूल रूप से मेक्सिको और मध्य अमेरिका का पौधा है। पंजाब में इसे सजावटी पौधे के रूप में बागानों और सड़कों के किनारे उगाया जाता है। यह पूरी धूप और अच्छी जल निकासी वाली मिट्टी में उगता है।

आकृति-विज्ञान (Morphology):

टिथोनिया रोटुंडिफोलिया एक तेज़ी से बढ़ने वाला वार्षिक पौधा है, जो लगभग 1.5 से 2.5 मीटर ऊँचा होता है। तना सीधा, शाखायुक्त और हल्का रोएंदार होता है। पत्ते वैकल्पिक, चौड़े, अंडाकार से त्रिकोणीय और स्पर्श में खुरदरे होते हैं। इसमें गेंदा जैसे बड़े, चमकीले नारंगी से लाल रंग के फूल होते हैं जिनका केंद्र पीला होता है। फूल गर्मियों से शरद ऋतु तक खिलते हैं। फल छोटा, सूखा और अखेनी (achene) होता है। इसके फूल तितलियों, मधुमक्खियों और हमिंगबर्ड्स को आकर्षित करते हैं।

आर्थिक महत्व (Economic Importance) :

इसे मुख्य रूप से सजावटी पौधे के रूप में उगाया जाता है।

इसकी सुंदरता और परागणकर्ताओं को आकर्षित करने की क्षमता के कारण इसे बागवानी में उपयोग किया जाता है।

इसके फूल मधुमक्खियों और तितलियों को आकर्षित करते हैं।

ਟਿਥੋਨੀਆ ਰੋਟੀਡਫੋਲੀਆ (ਮੈਕਸੀਕਨ ਸੂਰਜਮੁਖੀ)

ਵਰਗੀਕਰਨ -

ਰਾਜ - ਪੌਦੇ

ਵਿਭਾਗ - ਮੈਗਨੋਲੀਓਫਾਈਟਾ

ਵਰਗ - ਮੈਗਨੋਲੀਓਪਸਿਡਾ

ਕ੍ਰਮ - ਐਸਟਰੇਲਸ

ਪਰਿਵਾਰ - ਐਸਟਰੈਸੀ

ਜੀਨਸ - ਟਿਥੋਨੀਆ

ਪ੍ਰਜਾਤੀ - ਰੋਟੀਡਫੋਲੀਆ

ਆਵਾਸ (Habitat):

ਇਹ ਮੂਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਕਸੀਕੋ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰਲ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਪੌਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਾਗਾਂ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਕੰਢਿਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਕ ਪੌਦੇ ਵਜੋਂ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਧੁੱਪ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਨਿਕਾਸ ਵਾਲੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਆਕਾਰ ਰਚਨਾ (Morphology):

ਟਿਥੋਨੀਆ ਰੋਟੀਡਫੋਲੀਆ ਇੱਕ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਣ ਵਾਲਾ ਸਾਲਾਨਾ ਜੰਗਲੀ ਪੌਦਾ ਜਾਂ ਛੋਟਾ ਰੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ 1.5 ਤੋਂ 2.5 ਮੀਟਰ ਤੱਕ ਉੱਚਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਟਾਹਣੀ ਸਿੱਧੀ, ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਹਲਕੀ ਰੋਹੀਂ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੱਤੇ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ, ਚੌੜੇ, ਅੰਡਾਕਾਰ ਤੋਂ ਤਿਕੋਣੇ ਤੇ ਖੁਰਦਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਫੁੱਲ ਵੱਡੇ, ਗੋਦੇ ਵਰਗੇ, ਚਮਕੀਲੇ ਨਾਰੰਗੀ ਤੋਂ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਪੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫੁੱਲ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਤਝੜ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੱਕ ਖਿੜਦੇ ਹਨ। ਫਲ ਛੋਟਾ, ਸੁੱਕਾ ਅਤੇ ਅਕੀਨ (achene) ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੌਦਾ ਤਿਤਲੀਆਂ, ਮਧੁਮੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਹਮਿੰਗਬਰਡਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਆਰਥਿਕ ਮਹੱਤਤਾ (Economic Importance):

ਇਹ ਪੌਦਾ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਅਤੇ ਪਰਾਗਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਪੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਸ਼ਿੰਗਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਾਗਬਾਨੀ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਹੱਦਬੰਦੀ ਜਾਂ ਪਿਛੋਕੜੀ ਪੌਦਿਆਂ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸਦੇ ਫੁੱਲ ਤਿਤਲੀਆਂ ਅਤੇ ਮਧੁਮੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।